Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (desiata komora)

z 22. januára 2020*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Voľný pohyb osôb – Občianstvo Únie – Právo na voľný pohyb a pobyt na území členských štátov – Smernica 2004/38/ES – Článok 17 ods. 1 písm. a) – Právo trvalého pobytu – Nadobudnutie pred uplynutím nepretržitého obdobia piatich rokov pobytu – Pracovník, ktorý v čase ukončenia svojej pracovnej činnosti dosiahol vek na uplatnenie nároku na starobný dôchodok“

Vo veci C-32/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) z 19. decembra 2018 a doručený Súdnemu dvoru 18. januára 2019, ktorý súvisí s konaním:

**AT**

proti

**Pensionsversicherungsanstalt,**

SÚDNY DVOR (desiata komora),

v zložení: predseda desiatej komory I. Jarukaitis, predseda piatej komory E. Regan (spravodajca) a sudca E. Juhász,

generálny advokát: M. Szpunar,

tajomník: Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Pensionsversicherungsanstalt, v zastúpení: J. Milchram, A. Ehm a T. Mödlagl, Rechtsanwälte,

– rakúska vláda, v zastúpení: J. Schmoll a G. Hesse, splnomocnení zástupcovia,

– švédska vláda, v zastúpení: A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, H. Eklinger a J. Lundberg, splnomocnené zástupkyne,

– Európska komisia, v zastúpení: B.-R. Killmann, J. Tomkin a E. Montaguti, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

## Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 17 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, 2004, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi AT a Pensionsversicherungsanstalt (dôchodkový úrad, Rakúsko), ktorý sa týka toho, že posledný uvedený úrad zamietol priznať AT kompenzačný príspevok stanovený rakúskou právnou úpravou ako doplnok jeho starobného dôchodku.

### Právny rámec

#### *Právo Únie*

*Nariadenie (EHS) č. 1251/70*

3 Článok 2 nariadenia Komisie (EHS) č. 1251/70 z 29. júna 1970 o práve pracovníkov zostať na území členského štátu po skončení zamestnania v tomto štáte (Ú. v. ES L 142, 1970, s. 24; Mim. vyd. 05/001, s. 32) v odseku 1 stanovoval:

„Nasledovné osoby budú mať právo zostať natrvalo na území členského štátu:

a) pracovník, ktorý v čase ukončenia svojej pracovnej činnosti dovŕšil vek určený právnymi predpismi členského štátu na vznik nároku na odchod do starobného dôchodku a ktorý bol v tomto štáte zamestnaný najmenej dvanásť mesiacov a mal tu bydlisko nepretržite viac ako tri roky.

…“

*Smernica 75/34/EHS*

4 Článok 2 smernice Rady 75/34/EHS zo 17. decembra 1974 o práve štátnych príslušníkov zostať na území iného členského štátu po ukončení samostatnej zárobkovej činnosti (Ú. v. ES L 14, 1975, s. 10; Mim. vyd. 05/001, s. 170) v odseku 1 stanovoval:

„Každý členský štát uzná právo trvale zostať na jeho území:

a) akejkoľvek osobe, ktorá v čase ukončenia svojej činnosti dosiahla vek stanovený zákonom tohto štátu pre vznik nároku na starobný dôchodok a ktorá vykonávala svoju činnosť v tomto štáte minimálne počas dvanástich predchádzajúcich mesiacov a mala tam pobyt bez prerušenia počas viac ako troch rokov.

Tam, kde zákon tohto členského štátu neumožňuje vznik nároku na starobný dôchodok určitým kategóriám samostatne zárobkovo činných osôb, požiadavka na vek sa bude považovať za splnenú, ak žiadateľ dosiahne 65 rokov;

…“

*Smernica 2004/38*

5 Odôvodnenia 10 a 17 až 19 smernice 2004/38 znejú:

„(10) osoby uplatňujúce svoje právo pobytu by sa však nemali stať neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas počiatočného obdobia pobytu. Preto by sa právo pobytu pre občanov Únie a ich rodinných príslušníkov počas obdobia presahujúceho tri mesiace malo podriadiť podmienkam;

…

(17) využívanie trvalého pobytu občanmi Únie, ktorí sa rozhodli dlhodobo sa usadiť v hostiteľskom členskom štáte, by posilnilo vedomie občianstva Únie a je kľúčovým prvkom v podporovaní sociálnej súdržnosti, ktorá je jedným z hlavných cieľov Únie. Právo trvalého pobytu by sa preto malo ustanoviť pre všetkých občanov Únie a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa zdržiavali v hostiteľskom členskom štáte v súlade s podmienkami ustanovenými v tejto smernici počas nepretržitého obdobia piatich rokov bez toho, aby podliehali opatreniu vyhostenia;

(18) aby sa už raz priznané právo trvalého pobytu stalo skutočným prostriedkom integrácie do spoločnosti hostiteľského členského štátu, v ktorom má občan Únie pobyt, toto právo by nemalo podliehať žiadnym podmienkam;

(19) určité výhody špecifické pre občanov Únie, ktorí sú pracovníkmi alebo samostatne zárobkovo činnými osobami, a ich rodinných príslušníkov, ktoré môžu umožniť, aby tieto osoby získali právo trvalého pobytu skôr ako po piatich rokoch pobytu v hostiteľskom členskom štáte, by sa mali zachovať, pretože predstavujú získané práva udelené podľa [nariadenia č. 1251/70] a podľa [smernice 75/34].“

6 Kapitola III smernice 2004/38, nazvaná „Právo pobytu“, obsahuje články 6 až 15 tejto smernice.

7 Článok 6 smernice, nazvaný „Právo pobytu do troch mesiacov“, vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Občania Únie majú právo pobytu na území iného členského štátu počas obdobia do troch mesiacov bez akýchkoľvek podmienok alebo formalít iných, ako je požiadavka vlastniť platný preuka[z] totožnosti alebo pas.“

8 Článok 7 uvedenej smernice s názvom „Právo pobytu na viac ako tri mesiace“ vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Všetci občania Únie majú právo pobytu na území iného členského štátu počas obdobia dlhšieho ako tri mesiace, ak:

a) sú pracovníci alebo samostatne zárobkovo činné osoby v hostiteľskom členskom štáte; alebo

b) majú dostatočné zdroje pre samých seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu, a ak majú komplexné krytie zdravotného poistenia v hostiteľskom členskom štáte; alebo

c) – sú zapísaní na súkromnej alebo verejnej inštitúcii, akreditovanej alebo financovanej hostiteľským členským štátom na základe jeho legislatívy alebo administratívneho postupu, s hlavným cieľom absolvovať študijný kurz, vrátane odborného vzdelávania; a

majú komplexné krytie zdravotného poistenia v hostiteľskom členskom štáte a predložili príslušnému vnútroštátnemu úradu dôkaz prostredníctvom vyhlásenia alebo iným rovnocenným prostriedkom, podľa ich rozhodnutia, že majú dostatočné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu; alebo

d) sú rodinnými príslušníkmi, ktorí sprevádzajú alebo sa pripájajú k občanovi Únie, ktorý spĺňa podmienky uvedené v [písm.] a), b) alebo c).“

9 Článok 14 tej istej smernice, nazvaný „Zachovanie práva pobytu“, znie:

„1. Občania Únie a ich rodinní príslušníci majú právo pobytu určené v článku 6, pokiaľ sa nestávajú neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu.

2. Občania Únie a ich rodinní príslušníci majú právo pobytu určené v článkoch 7, 12 a 13, pokiaľ spĺňajú podmienky v nich stanovené.

V konkrétnych prípadoch, ak existuje opodstatnená pochybnosť, či občan Únie alebo jeho rodinní príslušníci spĺňajú podmienky stanovené v článkoch 7, 12 a 13, môžu členské štáty overiť, či sú tieto podmienky splnené. Toto overenie sa nevykonáva systematicky.“

10 Kapitola IV smernice 2004/38 s názvom „Právo trvalého pobytu“ obsahuje najmä časť I, nazvanú „Oprávnenosť“, v ktorej sa nachádzajú články 16 a 17 tejto smernice.

11 Článok 16 uvedenej smernice s názvom „Všeobecné pravidlo pre občanov Únie a ich rodinných príslušníkov“ v odseku 1 stanovuje:

„Občania Únie, ktorí sa legálne zdržiavali počas nepretržitého obdobia piatich rokov v hostiteľskom členskom štáte, majú právo trvalého pobytu v tomto členskom štáte. Toto právo nepodlieha podmienkam uvedeným v kapitole III.“

12 Článok 17 tej istej smernice, nazvaný „Výnimky pre osoby, ktoré už viac nepracujú v hostiteľskom členskom štáte, a ich rodinných príslušníkov“, v odseku 1 stanovuje:

„Ako výnimka z článku 16 právo trvalého pobytu v hostiteľskom členskom štáte pred uplynutím nepretržitého obdobia piatich rokov pobytu využívajú:

a) pracovníci alebo samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré v čase, keď prestali pracovať, dosiahli vek stanovený zákonom tohto členského štátu na vznik nároku na starobný dôchodok, alebo pracovníci, ktorí odišli z plateného zamestnania, aby nastúpili na predčasný dôchodok, ak v tomto členskom štáte pracovali aspoň počas predchádzajúcich dvanástich mesiacov a zdržiavali sa tam nepretržite dlhšie ako tri roky.

…“

### *Rakúske právo*

13 § 53a Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz (zákon o usadení sa a pobyte, BGBl. I, 100/2005), v znení uplatniteľnom na prejednávanú vec, v odsekoch 1 až 3 stanovuje:

„1. Občania [Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP)], ktorí majú právo na pobyt podľa práva Únie (§ 51 a § 52), nezávisle od ďalšieho spĺňania podmienok § 51 alebo § 52 získajú po piatich rokoch legálneho a nepretržitého pobytu na spolkovom území právo na trvalý pobyt. Príslušný orgán im na žiadosť po preskúmaní doby pobytu bezodkladne vydá osvedčenie o trvalom pobyte.

…

3. Odchylne od odseku 1 získajú občania EHP podľa § 51 ods. 1 bodu 1 právo na trvalý pobyt pred uplynutím päťročnej doby, ak

(1) v čase ukončenia pracovnej činnosti dosiahli zákonný dôchodkový vek, alebo sú zamestnancami, ktorí svoju pracovnú činnosť ukončili podľa právnej úpravy predčasného dôchodku, pokiaľ túto pracovnú činnosť v predchádzajúcich dvanástich mesiacoch vykonávali na spolkovom území a najmenej tri roky sa nepretržite zdržiavali na spolkovom území;

(2) sa najmenej dva roky nepretržite zdržiavali na spolkovom území a svoju zárobkovú činnosť ukončili v dôsledku trvalej pracovnej neschopnosti, pričom predpoklad dĺžky trvania pobytu odpadá, ak pracovná neschopnosť vznikla v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, na základe ktorých existuje nárok na dôchodok, ktorý úplne alebo sčasti hradí rakúska dôchodková poisťovňa, alebo

(3) tri roky nepretržite vykonávali zárobkovú činnosť a zdržiavali sa na spolkovom území a následne sú zárobkovo činní v inom členskom štáte Európskej únie, zachovali si bydlisko na spolkovom území a spravidla sa tam aspoň raz za týždeň vracajú;

Pre získanie práva podľa bodov 1 a 2 sa doby zárobkovej činnosti v inom členskom štáte Európskej únie považujú za doby zárobkovej činnosti na spolkovom území. …“

14 § 292 Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (všeobecný zákon o sociálnom poistení) vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Ak dôchodok po prirátaní čistého príjmu z ostatných príjmov oprávnenej osoby a súm zohľadňovaných podľa § 294 nedosiahne stanovenú minimálnu výšku (§ 293), má poberateľ dôchodku, kým má v tuzemsku legálny a obvyklý pobyt, nárok na kompenzačný príspevok k dôchodku podľa ustanovení tohto oddielu.“

### Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

15 Žalobca vo veci samej, ktorý je rumunským štátnym príslušníkom narodeným 28. januára 1950, sa nepretržite zdržiava v Rakúsku od 21. augusta 2013 a 28. januára 2015 dosiahol zákonný vek odchodu do dôchodku.

16 Žalobca vo veci samej od 1. októbra 2013 až do jeho skutočného odchodu do dôchodku 31. augusta 2015 pracoval v trafike 12 hodín týždenne. Od 1. apríla 2016 do 1. februára 2017, čo je deň jeho definitívneho stiahnutia sa z pracovného života, opäť pracoval v tejto trafike v rozsahu menšom než 20 hodín týždenne stanovenom v jeho pracovnej zmluve, aby mohol získať potvrdenie o prihlásení ako zamestnanec podľa § 51 ods. 1 bodu 1 zákona o usadení sa a pobyte cudzincov, ktoré mu 10. augusta 2016 vydal rakúsky orgán.

17 Žalobca vo veci samej poberá rakúsky starobný dôchodok v mesačnej výške 26,73 eura, ktorý sa pripočíta k rumunskému starobnému dôchodku v mesačnej výške 204 eur.

18 Dňa 14. februára 2017 žalobca vo veci samej požiadal od 1. marca 2017 o kompenzačný príspevok uvedený v § 292 všeobecného zákona o sociálnom poistení ako doplnok k jeho starobnému dôchodku. Na podporu svojej žiadosti uviedol skutočnosť, že podľa článku 17 ods. 1 písm. a) smernice 2004/38 má v Rakúsku právo trvalého pobytu.

19 Dôchodkový úrad uvedenú žiadosť zamietol, pričom svoje rozhodnutie založil na nelegálnosti pobytu žalobcu vo veci samej v Rakúsku.

20 Landesgericht Graz (Krajinský súd Graz, Rakúsko) zamietol žalobu, ktorú podal žalobca vo veci samej proti rozhodnutiu dôchodkového úradu. Tento súd sa domnieval, že podmienky stanovené v článku 17 ods. 1 písm. a) smernice 2004/38, konkrétne výkon pracovnej činnosti v hostiteľskom členskom štáte minimálne počas posledných dvanástich mesiacov, ako aj nepretržitý pobyt v tomto členskom štáte po dobu troch rokov, sa uplatňujú aj v prípade, že pracovník ukončí svoju činnosť, pretože dosiahne zákonný vek odchodu do dôchodku. Žalobca tieto podmienky však nesplnil.

21 Oberlandesgericht Graz (Vyšší krajinský súd Graz, Rakúsko) zamietol odvolanie, ktoré proti rozhodnutiu Landesgericht Graz (Krajinský súd Graz) podal žalobca vo veci samej, pričom potvrdil výklad článku 17 ods. 1 písm. a) uvedenej smernice uskutočnený týmto posledným uvedeným súdom.

22 Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko), na ktorý žalobca vo veci samej podal opravný prostriedok, uviedol, že je nesporné, že žalobca ako ekonomicky neproduktívny občan Únie po ukončení druhého pracovného pomeru nedisponuje dostatočnými zdrojmi v zmysle článku 7 ods. 1 písm. a) a b) tej istej smernice. Tento súd dodáva, že žalobca sa k referenčnému dátumu podľa rakúskeho práva, teda k 1. marcu 2017, ešte nezdržiaval v Rakúsku počas nepretržitého obdobia piatich rokov.

23 Vnútroštátny súd sa teda na rozhodnutie sporu, o ktorom rozhoduje, pýta, či časové podmienky stanovené v článku 17 ods. 1 písm. a) poslednej časti vety smernice 2004/38 platia aj pre zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby, ktoré v čase, keď prestali pracovať, už dosiahli zákonný dôchodkový vek hostiteľského štátu.

24 Vnútroštátny súd v tejto súvislosti spresnil, že otázka, v akom okamihu sa má žalobca vo veci samej považovať za osobu, ktorá ukončila svoju pracovnú činnosť, nemá vplyv na riešenie sporu vo veci samej, pretože bez ohľadu na zvolený okamih nie sú splnené kumulatívne podmienky uvedené v článku 17 ods. 1 písm. a) tejto smernice. Na jednej strane totiž, keď tento žalobca 31. augusta 2015 po prvýkrát ukončil svoju pracovnú činnosť v Rakúsku po dosiahnutí zákonného dôchodkového veku, síce vykonával činnosť počas predchádzajúcich dvanástich mesiacov, nezdržiaval sa však ešte v tomto členskom štáte nepretržite po dobu troch rokov. Na druhej strane pri skončení svojej druhej činnosti 1. februára 2017 sa v uvedenom členskom štáte zdržiaval viac ako tri roky, táto druhá činnosť však trvala iba desať mesiacov pred jeho definitívnym stiahnutím sa z pracovného života.

25 Za týchto okolností Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 17 ods. 1 písm. a) smernice [2004/38] vykladať v tom zmysle, že zamestnanci, ktorí v čase, keď prestali pracovať, dosiahli vek stanovený zákonom členského štátu, v ktorom pracovali, na vznik nároku na starobný dôchodok, museli vykonávať svoju zárobkovú činnosť najmenej počas posledných 12 mesiacov a najmenej tri roky sa museli nepretržite zdržiavať v štáte zamestnania na to, aby nadobudli právo na trvalý pobyt pred uplynutím päťročného obdobia?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku, patrí zamestnancom podľa článku 17 ods. 1 písm. a) prvého prípadu smernice 2004/38 o občanoch Únie právo trvalého pobytu, ak zárobkovú činnosť v inom členskom štáte začnú vykonávať v čase, kedy možno počítať s tým, že pred dosiahnutím zákonného dôchodkového veku budú môcť svoju zárobkovú činnosť vykonávať iba relatívne krátko a pre nízke príjmy budú po skončení zárobkovej činnosti v každom prípade odkázaní na dávky sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu?“

## O prejudiciálnych otázkach

### *O prvej otázke*

26 Vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či sa článok 17 ods. 1 písm. a) smernice 2004/38 má vykladať v tom zmysle, že na účely získania práva trvalého pobytu v hostiteľskom členskom štáte pred uplynutím nepretržitého obdobia piatich rokov pobytu podmienky vzťahujúce sa na skutočnosť, že v ňom vykonával svoju pracovnú činnosť minimálne počas predchádzajúcich dvanástich mesiacov a zdržiaval sa v ňom nepretržite viac ako tri roky sa uplatňujú na pracovníka, ktorý v okamihu skončenia svojej činnosti dosiahol vek stanovený právnymi predpismi tohto členského štátu na uplatnenie nároku na starobný dôchodok.

27 Po prvé, pokiaľ ide o znenie tohto ustanovenia, treba konštatovať, že toto ustanovenie sa na účely priznania práva trvalého pobytu v hostiteľskom členskom štáte vzťahuje na dve okolnosti týkajúce sa okamihu, keď zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba ukončí svoju pracovnú činnosť, teda na jednej strane na situáciu, v ktorej pracovník dosiahol vek stanovený príslušnou vnútroštátnou právnou úpravou na uplatnenie svojho nároku na starobný dôchodok, a na druhej strane na situáciu, keď sa toto ukončenie činnosti uskutoční v rámci odchodu do predčasného dôchodku.

28 Pokiaľ sa vnútroštátny súd na účely uplatnenia článku 17 ods. 1 písm. a) smernice 2004/38 pýta na prípadné odlíšenie, ktoré treba vykonať medzi týmito dvomi okolnosťami, znenie tohto ustanovenia nenasvedčuje tomu, že by bolo potrebné obmedziť uplatniteľnosť podmienok týkajúcich sa obdobia výkonu pracovnej činnosti, ako aj dĺžku pobytu iba na tie situácie, v ktorých dochádza k ukončeniu pracovnej činnosti v dôsledku odchodu do predčasného dôchodku.

29 Zo štruktúry tohto ustanovenia totiž vyplýva, že podmienky, ktoré sú uvedené v poslednej časti vety, ktorá sa začína spojkou „ak“, sa vzťahujú tak na jednu, ako aj na druhú okolnosť upravenú v uvedenom ustanovení. Pracovník, ktorý v okamihu ukončenia svojej činnosti dosiahol vek stanovený právnymi predpismi hostiteľského členského štátu na uplatnenie svojho nároku na starobný dôchodok, musí teda spĺňať tieto podmienky.

30 Po druhé tento výklad potvrdzuje aj všeobecná systematika smernice 2004/38. V tejto súvislosti treba v prvom rade konštatovať, že jej odôvodnenie 19 uvádza, že určité výhody špecifické pre občanov Únie, ktorí sú pracovníkmi alebo samostatne zárobkovo činnými osobami, a ich rodinných príslušníkov, ktoré môžu umožniť, aby tieto osoby získali právo trvalého pobytu skôr ako po piatich rokoch pobytu v hostiteľskom členskom štáte, by sa mali zachovať, pretože predstavujú získané práva udelené podľa nariadenia č. 1251/70 a podľa smernice 75/34.

31 Článok 2 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 1251/70 stanovoval, že právo zostať natrvalo na území členského štátu mal pracovník, ktorý v čase ukončenia svojej pracovnej činnosti dovŕšil vek určený právnymi predpismi členského štátu na vznik nároku na odchod do starobného dôchodku a ktorý bol v tomto štáte zamestnaný najmenej dvanásť mesiacov a mal tu bydlisko nepretržite viac ako tri roky. Pokiaľ ide o článok 2 ods. 1 písm. a) smernice 75/34, tento článok stanovuje podobné pravidlo v prospech samostatne zárobkovo činných osôb.

32 V dôsledku toho hoci normotvorca Únie podľa článku 17 ods. 1 písm. a) smernice 2004/38 rozšíril výnimku stanovenú v tomto ustanovení v prospech pracovníkov, ktorí svoju závislú pracovnú činnosť ukončili odchodom na predčasný dôchodok, nemožno z toho vyvodiť, že zamýšľal od podmienok uvedených v tomto ustanovení, ktorým podliehali už na základe nariadenia č. 1251/70 alebo smernice 75/34, oslobodiť ostatných pracovníkov.

33 V druhom rade treba pripomenúť, že v smernici 2004/38 bol stanovený stupňovitý systém v súvislosti s právom pobytu v hostiteľskom členskom štáte, ktorý tým, že v podstate preberá etapy a podmienky stanovené v rôznych nástrojoch práva Únie a v judikatúre z obdobia pred prijatím tejto smernice, smeruje k právu trvalého pobytu (rozsudok zo 17. apríla 2018, B a Vomero, C-316/16 a C-424/16, EU:C:2018:256, bod 51, ako aj citovaná judikatúra).

34 Čo sa týka po prvé pobytu počas obdobia do troch mesiacov, článok 6 smernice 2004/38 obmedzuje podmienky alebo formality práva pobytu na požiadavku vlastniť platný preukaz totožnosti alebo pas a článok 14 ods. 1 tejto smernice stanovuje, že občania Únie a ich rodinní príslušníci majú toto právo, pokiaľ sa nestávajú neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu (rozsudok zo 17. apríla 2018, B a Vomero, C-316/16 a C-424/16, EU:C:2018:256, bod 52, ako aj citovaná judikatúra).

35 Pokiaľ ide po druhé o pobyt počas obdobia dlhšieho ako tri mesiace, výkon práva pobytu podlieha podmienkam uvedeným v článku 7 ods. 1 smernice 2004/38 a podľa článku 14 ods. 2 tejto smernice občania Únie a ich rodinní príslušníci majú právo pobytu len vtedy, ak spĺňajú tieto podmienky. Predovšetkým z odôvodnenia 10 tejto smernice vyplýva, že účelom týchto podmienok je najmä vyhnúť sa tomu, aby sa tieto osoby stali neprimeranou záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu (rozsudok zo 17. apríla 2018, B a Vomero, C-316/16 a C-424/16, EU:C:2018:256, bod 53, ako aj citovaná judikatúra).

36 Po tretie z článku 16 ods. 1 uvedenej smernice vyplýva, že občania Únie, ktorí sa v hostiteľskom členskom štáte legálne zdržiavali počas nepretržitého obdobia piatich rokov, majú právo trvalého pobytu, pričom toto právo nepodlieha podmienkam uvedeným v predchádzajúcom bode. Ako sa uvádza v odôvodnení 18 tej istej smernice, právo trvalého pobytu v prípade, že už raz bolo priznané, nemôže podliehať žiadnej ďalšej podmienke, a to preto, aby sa stalo skutočným prostriedkom integrácie do spoločnosti tohto štátu (rozsudok zo 17. apríla 2018, B a Vomero, C-316/16 a C-424/16, EU:C:2018:256, bod 54, ako aj citovaná judikatúra).

37 V tejto súvislosti treba poznamenať, že ako bolo pripomenuté v bode 31 tohto rozsudku, hoci právo trvalého pobytu pracovníkov, ktorí ukončili svoju pracovnú činnosť v hostiteľskom členskom štáte, bolo pred smernicou 2004/38 predmetom osobitných ustanovení práva Únie, upravuje toto právo teraz článok 17 ods. 1 tejto smernice, pričom toto posledné uvedené ustanovenie je podľa svojho znenia výnimkou z článku 16 uvedenej smernice.

38 Ustanovenia uvedené v článku 17 ods. 1 písm. a) smernice 2004/38 týkajúce sa získania práva trvalého pobytu v hostiteľskom členskom štáte pracovníkmi, ktorí v okamihu ukončenia ich činnosti dosiahli vek stanovený právnymi predpismi tohto členského štátu na uplatnenie ich nároku na starobný dôchodok, sú súčasťou postupného systému zavedeného touto smernicou a predstavujú v rámci neho, keďže získanie práva trvalého pobytu v uvedenom členskom štáte je stanovené pred uplynutím nepretržitej doby piatich rokov pobytu, výhodnejší režim pre túto kategóriu občanov Únie. Navyše sa ako ustanovenia o výnimke musia vykladať striktne (pozri analogicky rozsudok z 11. júna 2015, Zh. a O., C-554/13, EU:C:2015:377, bod 42).

39 Z toho vyplýva, že na účely získania práva trvalého pobytu v hostiteľskom členskom štáte musia títo pracovníci spĺňať podmienky uvedené v článku 17 ods. 1 písm. a) smernice 2004/38 týkajúce sa výkonu pracovnej činnosti v hostiteľskom členskom štáte minimálne počas predchádzajúcich dvanástich mesiacov, ako aj nepretržitého pobytu v tomto členskom štáte po dobu dlhšiu ako tri roky.

Výklad tohto ustanovenia v tom zmysle, že samotná okolnosť, že pracovník v okamihu ukončenia pracovnej činnosti dosiahol dôchodkový vek stanovený právnymi predpismi hostiteľského členského štátu na uplatnenie nároku na starobný dôchodok, postačuje na priznanie práva trvalého pobytu v tomto členskom štáte bez toho, aby bola potrebná ďalšia požiadavka týkajúca sa doby pobytu v uvedenom členskom štáte pred ukončením tejto činnosti, by totiž viedol k porušeniu postupného systému stanoveného touto smernicou.

40 Po tretie výklad, ktorý by pracovníkom, ktorí v okamihu ukončenia ich pracovnej činnosti dosiahli vek stanovený právnymi predpismi členského štátu na uplatnenie nároku na starobný dôchodok, neukladal splnenie podmienok uvedených v článku 17 ods. 1 písm. a) smernice 2004/38 na účely získania práva trvalého pobytu v hostiteľskom členskom štáte pred uplynutím neprerušeného obdobia piatich rokov, by bol v rozpore s cieľmi tejto smernice.

41 V tejto súvislosti, ako to zdôrazňuje odôvodnenie 17 smernice 2004/38, právo trvalého pobytu je kľúčovým prvkom v podporovaní sociálnej súdržnosti a v tejto smernici bolo stanovené s cieľom posilniť vedomie občianstva Únie, takže normotvorca Únie podmienil získanie práva trvalého pobytu podľa článku 16 ods. 1 tejto smernice integráciou občana Únie v hostiteľskom členskom štáte (rozsudok zo 17. apríla 2018, B a Vomero, C-316/16 a C-424/16, EU:C:2018:256, bod 57, ako aj citovaná judikatúra).

42 Ako už Súdny dvor konštatoval, integrácia, z ktorej vychádza právo trvalého pobytu podľa článku 16 ods. 1 smernice 2004/38, sa neopiera len o priestorové a časové okolnosti, ale aj o kvalitatívne prvky súvisiace so stupňom integrácie v hostiteľskom členskom štáte (rozsudok zo 17. apríla 2018, B a Vomero, C-316/16 a C-424/16, EU:C:2018:256, bod 58, ako aj citovaná judikatúra).

43 V dôsledku toho vzhľadom na cieľ sledovaný smernicou 2004/38, právo trvalého pobytu na základe článku 17 ods. 1 písm. a) uvedenej smernice nemožno pracovníkovi, ktorý v čase, keď ukončí svoju pracovnú činnosť, dosiahol vek stanovený právnymi predpismi členského štátu na uplatnenie nároku na starobný dôchodok, možno priznať len vtedy, ak jeho integráciu v hostiteľskom členskom štáte možno preukázať prostredníctvom podmienok uvedených v tomto ustanovení (pozri analogicky rozsudok z 9. januára 2003, Givane a i., C-257/00, EU:C:2003:8, bod 29).

44 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 17 ods. 1 písm. a) smernice 2004/38 sa má vykladať v tom zmysle, že na účely získania práva trvalého pobytu v hostiteľskom členskom štáte pred uplynutím nepretržitého obdobia piatich rokov pobytu, sa podmienky týkajúce sa skutočnosti, že v ňom vykonával svoju pracovnú činnosť prinajmenšom počas predchádzajúcich dvanástich mesiacov a zdržiaval sa tam nepretržite dlhšie ako tri roky, uplatňujú na pracovníka, ktorý v okamihu ukončenia svojej činnosti dosiahol vek stanovený právnymi predpismi tohto členského štátu na uplatnenie nároku na starobný dôchodok.

### *O druhej otázke*

45 Vzhľadom na odpoveď na prvú otázku nie je potrebné odpovedať na druhú otázku.

## O trovách

46 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (desiata komora) rozhodol takto:

**Článok 17 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS, sa má vykladať v tom zmysle, že na účely získania práva trvalého pobytu v hostiteľskom členskom štáte pred uplynutím nepretržitého obdobia piatich rokov pobytu, sa podmienky týkajúce sa skutočnosti, že v ňom vykonával svoju pracovnú činnosť prinajmenšom počas predchádzajúcich dvanástich mesiacov a zdržiaval sa tam nepretržite dlhšie ako tri roky, uplatňujú na pracovníka, ktorý v okamihu ukončenia svojej činnosti dosiahol vek stanovený právnymi predpismi tohto členského štátu na uplatnenie nároku na starobný dôchodok.**

Podpisy